

Уважаеми читатели,

Навярно ще се съгласите, че темата за музиката и поклонението е една от най-деликатни такива в живота на църквата.

Причините за това са не малко:

■ Музиката винаги е била естествена и неотменима съставна част от поклонението в нашата църква.

■ От друга страна, тя неотклонно следва своя път на развитие, когато ние, хората, се стремим чрез нея да отговорим на актуалните нужди на своето време. Повече от очевидно е, че днес не е и не може да бъде същата, както вчера.

■ Темата за музиката постоянно се натъква и на още един не по-малко деликатен проблем – този за отношението ни към „новото“ въобще. А „новото“ почти винаги трудно си пробива път, особено в църквата.

■ Сериозна причина е и фактът, че съществуват различия по отношение на музикалните вкусове и предпочитанията между поколенията, между родителите и децата, между пастори и младежки групи, между приятели. Често пъти тези различия водят до покачване на напрежението, когато трябва да се подбере музиката в църквата.

■ Друга причина е, че тази тема повдига и доста сериозни допълнителни въпроси. Ето някои от тях:

1. Християнската музика въпрос на стил ли е?

2. Мястото или моментът на изпълнение правят ли даден стил музика повече или по-малко приемлив?

3. Каква е нашата философия относно музиката, предназначена за църквата и за младежките събрания?

4. Кои са библейските принципи, касаещи духовната музика?

5. Как музикалното изкуство влияе върху духа, душата и тялото на човека?

Настоящата статия има за цел да отговори на един основен въпрос, лежащ в основата на всички, повдигнати дотук. А той е следният:

Можем ли да открием нормата и принципа по отношение на музиката, участваща в поклонението?

Ако бъде ясно и недвусмислено установено какво отговаря на едни евентуални принципи и какво – на норми по този въпрос, тогава би се внесла по-голяма яснота и по отношение на повдигнатите въпроси.

Всички знаем, че принципите са абсолютни, вечни и непроменими и че от тях не би трябвало да отстъпваме и на милиметър. Знаем също така, че освен принципи съществуват и норми, които се променят с течение на времето, и че към тях не сме длъжни да се придържаме, ако те са вече просто отживелица.

Нормите, разбира се, също имат своето място в църквата и затова ап. Павел обръща сериозно внимание и на тях. (Например когато разглежда въпроса за забрадките, целувката, говоренето на жените в църквата и т. н. в 1 Кор. 11:5,13, 2 Кор. 13:12, 1 Кор. 14:34,35.)

Повечето теолози смятат, че тук той говори за норми, а не за принципи.

Много е важно ясно да се определи докъде се простират нормите и откъде нататък започват принципите в областта на вярата. Огромни неясноти и недоразумения възникват в църквите, когато не се прави разлика между едните и другите, т. е., когато се слеза на нормите като на принципи и обратно.

Какви са принципите и нормите, свързани с музиката в църквата?

Отговаряйки на този въпрос, ще се възползвам от идеите в статията на Уил Ева – бивш председател на пасторския отдел към Генералната конференция на ЦАСД – озаглавена „Музиката и поклонението“ и поместена през септември 1996 г. в официалното адвентно списание за пастори и проповедници „Министри“.

Музиката в световната църква

Несъмнено, когато погледнем на този въпрос от гледна точка на световната църква, едно евентуално изискване музиката по време на поклонението да бъде непременно от Бах, за да е подходяща, не се налага повече, отколкото се налага за някоя провинциална китайска църква да има превода на крал Яков (един от най-авторитетните английски преводи), за да може да се чете от Писанието. Но трябва ли Бах да бъде премахнат там, където неговата музика е все още жива?

Поглеждайки в една универсална перспектива, взаимоотношенията между музиката и поклонението не се определят от това, какъв стил музика се пее или свири, или от инструментите (ако са включени такива), или от това, каква форма на поклонение е използвана.

По-скоро същността на връзката между музиката и поклонението има нещо общо със сърцето на Бога и сърцето на поклонника. Това твърдение не е протрито, особено когато схванем колко фундаментално е то и когато се сблъскаме с трудността на въпроса за музиката и поклонението.

Исус за поклонението

Разговорът между Исус и самарянката може да ни доведе до прозрението, от което се нуждаем по отношение на повдигнатия въпрос (Йоан 4).

Исус не само откри на тази жена кой е (ст. 26), но също така ѝ разкри квинтесенцията на Своето мислене относно поклонението.

Жената се поинтересува за поклонението пред непознатия бог, като имаше предвид традицията, културата и авторитетите на своето време: „нашите бащи на тоя хълм са се покланяли“ (ст. 20).

В своя отговор Исус се абстрахира от нейните локализиращи, географски и свързани с културата опасения, както и от позоваването на този или онзи авторитет. Той постъпи така не за да отхвърли културата или традицията, към която тя се придържаше, но за да може да насочи вниманието ѝ към нещо, което принципино надвърля нечий предпочитания и традиции изобщо. Той проникна до сърцевината на проблема (ст. 21-23). Объркана от тези несъществени и банални спорове, самарянката всъщност беше станала неспособна да схване реалността на идващия час, в който Бог търси хора, покланящи се на Отец в дух и истина, защото такава иска Отец да бъдат поклонниците Му (ст. 23,24).

Музиката, поклонението и настоящето време

Мнозина от нас се измъчват от опасения, свързани с поклонението, подобни на тези на самарянката. Такива притеснения имат своя начин да доминират в нашите духовни хоризонти и да затъмняват реалността на идващия час.

Като човек, стоял за известно време настрана от служенето, в което подобни притеснения са били значителни, знам, че не може непрекъснато да се придава „духовност“ на тези въпроси. Зная също така, че основната грижа за всички нас не е просто някакъв вид (стил) музика или някаква форма на поклонение, а е нещо, което Исус установи за самарянката. Всички ние се стремим към значимост, автентичност и живот по отношение преживяването на своето поклонение. Убеден съм, че това не може да бъде постигнато чрез какъвто вид „козметично адаптиране“ на този стил богослужение или онзи вид музика, но преди всичко чрез откриване на нещо дълбоко и реално, което да намери израз в нашия маниер

и стил на поклонение и в музиката, която приемаме. Напредъкът ни днес зависи от поклонението пред Отца в Дух и истина.

Принципи и норми в музиката

Принципите имат нещо общо със сърцето и съдържанието, с духа и истината. Нормите – това са външните форми – „опаковката“ на съдържанието.

Музикалният стил е именно външната „опаковка“ на съдържанието. Той е натоварен със специалната задача да го предаде или „преведе“ на подходящ за съответната аудитория език. И тъй като спецификите на светоусещането и изразяването се променят с течение на времето и според културата, затова е естествено и музикалният изказ да се влияе от факторите на културата и времето.

Това разбиране обяснява факта, на който се натъкваме постоянно – как едно и също съдържание бива предадено чрез различни музикално-стилистични форми.

Бегъл исторически преглед на християнската музика показва много ясно, че различни музикални сти-

ната сфера. На този принцип би следвало да се подчинява и църквата като тяло Христово (Римл. 12:4,5). Днес, когато ЦАСД е многонационално движение, необходимостта от разбирането и приемането на този принцип е все по-осезаема. Трябва да се научим да приемем своите културни и национални различия, които в същността си са непринципни такива. Необходимо е да гледаме на тях като на възможност за взаимно обогатяване, а не като на повод за противопоставяне. Ние можем и би трябвало да се научим да живеем заедно, въпреки непринципните различия, които съществуват помежду ни.

Същият този принцип би следвало да бъде приложен и по отношение на музикалните ни вкусове и предпочитания. Те би следвало да бъдат повод не за противопоставяне и разделение, а за „приемане и защитаване на предпочитанията на другите, не само на нашите собствени“. Ние би трябвало да бъдем единни в принципите, а по отношение на нормите – толерантни и зачитащи се взаимно.

Това е област, в която е нужно да се положат сериозни усилия, ако искаме в църквата си да имаме музика,

за всички.

Това не е никак лесно с оглед на различните музикални вкусове и предпочитания и е втората област, в която би трябвало да се положат сериозни усилия, ако искаме да съхраним единството помежду си.

Третият принцип гласи следното:

Формата да съответства на съдържанието

По отношение на музиката това означава, че музикално-стилистичната форма трябва да се намира в тясна връзка със съдържанието или идеята.

Всяко съдържание (в това число и евангелската вест) неминуемо предявява определени изисквания към начина, по който да бъде представено.

Много е важно златаната ябълка да бъде поставена в сребърен съд (Пр. 25:11). Не бива тържествената евангелска вест да се поднася по един лековат начин. Ето защо е необходимо ясно и недвусмислено да се заяви, че не всеки музикален стил е подходящ, когато тя бива отправяна.

Както е добре известно, има съвременни стилове музика, като т. нар.

МУЗИКАТА И ПОКЛОНЕНИЕТО

Пламен ПАСКАЛЕВ - секретар на Музикалната комисия към СЦАСД

лове, като грегорианския, полифоничния, хомофонно-хармоничния, както и изключителното многообразие от съвременни и национални стилове, са предавали съдържанието на Евангелието на „своя език“ – със специфичния за тях музикален изказ.

Вкусовете и предпочитанията ни в тази насока попадат също сред нашите вярвания, които можем да наречем „неабсолютни“ (или норми). Следователно те са свързани с непринципни различия, плод на времето и на съответната му култура.

След като музикалните ни предпочитания са свързани със сферата на нормите обаче, кои са тогава библейските принципи, засягащи музиката, включена в поклонението?

Единство в разнообразието

Това е универсален принцип, който откриваме навсякъде около себе си – в материалната и духов-

докосваща сърцата и въздигаща духа.

Съобразяване със съвестта на другия

Разбирането обаче, че всеки може да си има свои музикални предпочитания, би било едностранчиво и опасно, ако е лишено от принципа, който апостол Павел излага в Римл. 14:21: „никой да не поставя препънка пред съвестта на брата си“. Фактът следователно, че всеки може да си има свой вкус и предпочитание по отношение на музиката, съвсем не означава, че по време на богослужението е уместно да се изпълнява всякакъв вид музика.

Такава, която смущава нечия съвест, води до противоречие с изложения евангелски принцип.

В църквата би следвало да се търси всичко, което служи за „взаимно наиздаване“.

Например в Римляни 14:19 се набляга на съвета да се изпълнява онази музика, която е приемлива

рап и метал (умишлено се спирам на крайни примери), които са възможно най-неподходящи за предаване на евангелската вест поради своя агресивен характер.

В заключение

Като църква имаме нужда от един балансиран подход към музиката, който от една страна да е отворен към новото в нея (в тази насока многократно ни насърчава и самата Библия в стихове, като Пс. 33:3; 96:1; 98:1...), но по такъв начин, че то да е не се превръща в камък за препъване на нечия съвест. Това означава отвореност към него, но отвореност до известна степен, защото повече от ясно е, че не абсолютно всичко ново в областта на музиката може да бъде охарактеризирано като приемливо.

Имаме нужда от музика, чрез която да почувстваме и преживеем красотата и дълбочината на евангелската вест. Имаме нужда от нова опитност с Бога, която да бъде нашата нова песен.